

Mit olvastunk 2015-ben?

Miközben a nyomtatott könyvek vásárlásának statisztikái egyre kedvezőtlenebbek, ezzel párhuzamosan a könyvtárhasználók száma is csökken. Az kereskedelmi adatok azt jelzik, hogy az elektronikus könyvek eladása stagnál, és az eladott e-könyv olvasók száma sem emelkedik. Néhány projekt – amely a nyomtatott könyvek digitalizálását szorgalmazza – pedig lassan halad előre.

Az internet és az azon elérhető szórakoztató képes-filmes tartalmak előretörésével magyarázható általában az olvasás iránti lanyhuló kedv. Ehhez az is hozzájárul, hogy néhány kevésbé legális filmes oldal is működik, ahonnan minimális vagy teljesen ingyenes letöltési lehetőségeket biztosítanak. A könyvek előállítására viszont egyre drágább, és nem is minden esetben kifizetődő. (Hall, 2008)

A könyvtárak népszerűsítése és a modern könyvtárpedagógia új lendületet adhat az olvasás iránti érdeklődés felkeltésének. (Dömsödy, 2011) Vannak természetesen olyan könyvtári szolgáltatások is, amelyek nem kifejezetten az olvasást szolgálják, például a számítógép és a világháló elérésének biztosítása.

A könyvtárak kihasználtsága a könyvek vásárlásának visszaszorulásával nem növekszik. Pedig sok helyi könyvtár és országosan működő hálózat is képes gyarapítani gyűjteményét. Általában elmondható, hogy a bolti könyvvásárlások legtöbbször a szórakoztató irodalomra koncentrálnak – a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete által publikált adatok alapján. A kiadók és könyvesboltok rendszeresen tesznek közzé eladási statisztikákat a legkeresettebb könyvekről, mintegy tájékozódást nyújtva a tanácstalan vásárlóknak és az olvasóközönségnek. Ezzel persze a könyvtárak kezelőit is orientálják valamilyen formában, akik maguk is végeznek ad hoc jellegű igényfelméréseket. De vajon milyen könyveket olvasnak az emberek a közkönyvtárakból kikölcsönözve? Melyik a legnépszerűbb könyv, író?

Vizsgálatunkba egy budapesti peremkerület könyvtárának elektronikus kölcsönzési adatait használtuk fel arra, hogy érdekességképpen bemutassuk és röviden elemezzük, milyen könyvek illetve mely írók vonzzák az olvasóközönséget. Mindez természetesen csak egy kiválasztott intézmény adatait jelenti. Az így összeállított statisztikák természetesen függenek az adott könyvtár ellátottságától. Az egyes táblázatokban sorba rende-

zett eredmények pedig az adott könyv megtalálható darabszámától, valamint az írónak a könyvtárban kölcsönözhető egyéb műveinek a számától is.

Az olvasói statisztika

Az adatok közlésénél egész számokra kerekítettük a százalékos értékeket, ezért 1 százalékos eltérések lehetségesek.

A beiratkozott olvasók száma 2015-ben 312 fő volt a vizsgált könyvtárban, ez öt év óta egyértelműen csökkenő tendenciát mutat. 2010-ben 417, egy évvel később 400, míg 2012-ben 380 olvasója volt az intézménynek. Szintén egy évvel később már csak 373, 2014-ben 321-en váltottak tagságot. Az adatok alapján a 312 főből a nők száma 187 volt (60%), a férfiaké 125 (40%). Az olvasók átlagéletkora 55,7 év volt, a legfiatalabb beiratkozott 10, a legidősebb 84 éves múlt.

Egész évre 185-en (59%) váltottak olvasójegyet, féléves időszakra 63-an (20%), 64 (21%) további személy pedig negyedévre iratkozott be. Diákigazolvánnyal 56 fő (18%), nyugdíjas kedvezménnyel 108-an (35%) rendelkeztek a statisztika szerint, a fennmaradó 148 fő (47%) teljes áron váltotta meg a jegyét.

A legolvasottabb művek és szerzők

A legolvasottabb szerzők közé azok kerültek be, akiknek a legtöbb könyvét kölcsönözték ki a vizsgált könyvtárban. (1. sz. táblázat)

Sorszám	Legolvasottabb szerzők
1.	Ken Follett
2.	Robin Cook
3.	Agatha Christie
4.	Dan Brown
5.	Vavyan Fable
6.	Erika Mitchell James
7.	Stephenie Meyer
8.	Stephen King
9.	Danielle Steel
10.	Joanne Kathleen Rowling

1. sz. táblázat: Legolvasottabb szerzők

Az első három helyen ma már szinte „klasszikusnak” számító szerzők állnak, akiknek a műveit mindig is keresik az olvasók. A krimi és kalandregények műfaját képviseli a negyedik helyezett Dan Brown, mint kortárs író talán a megfilmesített műveinek hatására is népszerű. Az évek óta kedvelt szerzők közé sorolhatjuk a többi író is. Köztük Rowling a *Harry Potter* sorozat írója az egyetlen, aki gyerekkönyvekkel lett népszerű. Igazán modern író, mind a kiadott könyveit, mind pedig a témáját illetően talán csak E. L. James, bár a többi szerző is nagy sikernek örvend.

A legolvasottabb könyvek (2. sz. táblázat) első tíz helyén található átfedés az előbbi listával.

Sorszám	Legolvasottabb könyvek
1.	Harry Potter és a Félvér Herceg (J. K. Rowling)
2.	Kóma (Robin Cook)
3.	Bridget Jones naplója (Helen Fielding)
4.	Családom és egyéb állatfajták (Gerald Durrell)
5.	Hóember (Jo Nesbo)
6.	November lánya (Fejős Éva)
7.	Kékszakáll (Kurt Vonnegut)
8.	Az alkimista (Paulo Coelho)
9.	Királyi fortély (Steve Berry)
10.	Egri csillagok (Gárdonyi Géza)

2. sz. táblázat: Legolvasottabb könyvek

Az első két helyen egy Rowling- és egy Cook-könyv áll, ezt követi két könnyed műfajú írás, majd egy XXI. századi krimi. A hatodik és tizedik helyen egy-egy magyar, ez utóbbi valószínűleg kötelező olvasmányként került fel a listára. Az utolsó előtti egy kalandregényeiről híres író könyve, feltehetően változatos izgalmakat ígérve került ebbe a pozícióba. Előtte azonban két „valódi szépíró” munkái szerepelnek.

A leginkább kedvelt magyar szerzőkről (3. sz. táblázat) külön listát is készítettünk, ahol az első öt helyet az irodalom tankönyvekből ismert szerzők foglalják el.

Sorszám	Legolvasottabb magyar szerzők
1.	Gárdonyi Géza
2.	Móricz Zsigmond
3.	Petőfi Sándor
4.	Karinthy Frigyes
5.	Katona József
6.	Fejős Éva
7.	Arany János
8.	Márai Sándor
9.	Zacher Gábor
10.	D. Tóth Kriszta

3. sz. táblázat: Legolvasottabb magyar szerzők

A hatodik helyezett a kortárs író, Fejős Éva, aki szintén hatodik lett az előző listán (lásd: 2. sz. táblázat). Műveire a romantikus jelző illik a legjobban, feltételezzük, hogy a női olvasók szerették meg. Arany János szintén a magyar irodalom fontos szerzője, ahogy azzá vált Márai Sándor is az elmúlt évek során. Zacher Gábor népszerűségéhez vélhetően a televíziós ismertsége is hozzájárult, valamint, hogy a könyveinek témája a népszerű pszichológia és orvostudomány könyvei közé sorolható. Hasonló témában és ilyen érde-

kes, meggyőző stílusban kevesen írnak talán. D. Tóth Kriszta *Lola történetei* rendszeresen megjelentek az újságokban is, ő is könnyed és humoros hangnemben ír, de a televíziós múltja is fontos lehetett abban, hogy könyveit forgatják.

A leginkább kedvelt magyar könyvek (4. sz. táblázat) között sok a kötelező olvasmány, és azok darabszáma is többnyire magas a közkönyvtárakban. Csányi Vilmos etológus tudományos munkássága közben írt egy „jópofa” könyvet is, a kölcsönzési adatok alapján sokan szeretik ezt az új munkáját.

Sorszám	Legolvasottabb magyar könyvek
1.	Egri csillagok (Gárdonyi Géza)
2.	Árvácska (Móricz Zsigmond)
3.	Ironikus etológia (Csányi Vilmos)
4.	Petőfi Sándor összes versei
5.	A kőszívű ember fiai (Jókai Mór)
6.	Örömkönyv (Müller Péter)
7.	Abigél (Szabó Magda)
8.	Javított kiadás (Esterházy Péter)
9.	Sorstalanság (Kertész Imre)
10.	A Megmentő (Frei Tamás)

4. sz. táblázat: Legolvasottabb magyar könyvek

Egyedül a lista utolsó helyén álló Frei Tamás műve tartozik a szórakoztató kalandirodalom kategóriájába, Müller Péter az ezoterikus és szeretet-irodalom egyik alakja, míg Szabó Magda *Abigél* című műve meg a *Sorstalanság* néhol már kötelező irodalommmá vált az oktatásban. Esterházy Péter műveiben inkább a szöveg, és nem a történet vagy a főhős a fontos, de írásai mindenképpen a posztmodern irodalom részei.

A gyerekeknek szánt könyvek listája (5. sz. táblázat) eltér a felnőttekétől, ezért azokat külön elemeztük. Ide soroltunk minden, a témáját vagy az ismeretátadást tekintve fiataloknak szánt művet a kölcsönzési statisztikából.

Sorszám	Legolvasottabb gyerek/ifjúsági könyv
1.	Thomas a gőzmozdony
2.	Bogyó és Babóca (Bartos Erika)
3.	A hétfejű tündér (Lázár Ervin)
4.	Baltoni böngésző (Pikler Éva)
5.	Rumini (Berg Judit)
6.	Disney mesék
7.	Trapiti (Darvasi László)
8.	A bölcs hiánypótló (Békés Pál)
9.	Lovak (Mi micsoda sorozat)
10.	Kalózok (Mi micsoda junior sorozat)

5. sz. táblázat: Legolvasottabb gyerek/ifjúsági könyv

A legkisebbek kedvence, a televízióból ismerős Thomas kalandjai lettek; utána a magyar szerzők következnek. Babóciák feltehetően szintén a legkisebbek kedvencei, mögötte a sorban Lázár Ervin, a nagy mesemondó a harmadik helyen áll. Bár a böngésző típusú kiadványokat elsősorban nem olvasni, hanem nézegetni szokták, úgy tűnik, sok gyereknek tetszenek a színes-rajzos oldalak. Rumini és Trapiti egy-egy érdekes gyerekkönyv, szintén magyar szerzők tollából, csakúgy, mint *A bölcs hiánypótló* című kötet. A lista végére pedig a felnővekvőknek szóló ismeretterjesztő könyvek sorozati darabjai kerültek.

Végezetül -- miután úgy tűnik, hogy szórakoztató célzatú könnyed olvasmányok a legnépszerűbbek -- kíváncsiak voltunk arra is, hogy melyik volt a 2015-ös év tíz könyve, amelyik ha nem is tudományos kategóriába sorolható, de nem is pusztán a kikapcsolódást szolgálja. A hatodik táblázat a „nem szórakoztató jellegű” könyvek megjelölést viseli.

Sorszám	Legolvasottabb „nem szórakoztató jellegű” könyvek
1.	101 hálószoba (Julie Savill)
2.	Horvátország (Ingrid Sever)
3.	30 recept burgonyával
4.	Párizs felfedezése (Éric Hazan)
5.	A Holt-tengeri tekercesek – A történelem nagy rejtélyei (Koronczai-Fekete Viktória)
6.	Görög művészet (Castiglione László)
7.	50 pszichológiai tévhit
8.	A világ múzeumai (Giulia Camin)
9.	Kis magyar művelődéstörténet (Nemeskürty István)
10.	Szicíliai maffia (Giuseppe Fava)

6. sz. táblázat: Legolvasottabb „nem szórakoztató” könyvek

Itt a lakberendezéstől kezdve az utazáson át a főzésig és dokumentumregényig minden előfordul. A *101 hálószoba* praktikus tanácsokkal szolgáló mű, hasonlóan a harmadik, recepteket adó szakácskönyvhöz. A második, negyedik és nyolcadik az utazás-turizmus témakörébe sorolható, a lista ötödik helyezettje és a következő inkább a művelődéstörténet tárgykörébe illeszkedik, mint a kilencedik mű is. A népszerű tudományt képviseli a hetedik pszichológiai könyv. Az utolsó egy régi dokumentumregény, de úgy látszik, 2015-ben ez is megragadta az olvasók fantáziáját.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Dömsödy Andrea (szerk.) (2011): Iskolai könyvtári projektek, programok. Könyvtárostanárok Egyesülete, Bp.
- Hall, Gery (2008): Digitize this Book! University of Minnesota Press, Minnesota.

Dóra László